

Blij met de liturgische formulieren?

Die vraag wordt door prof dr. A.L.Th. de Bruijne niet meer zo positief beantwoord. Die conclusie moet wel getrokken worden uit wat hij geschreven heeft in het blad 'De Reformatie' (zie de weergave in het ND van 19 nov. 2012). Hij schrijft dat liturgische formulieren in de erediensten contraproductief werken. Hij blijft wel de rituele delen van de formulieren onmisbaar vinden. 'Maar het onderwijzende deel schiet zijn doel voorbij'. Prof. De Bruijne vindt dat we gewoon hardop moeten zeggen dat formulieren voorlezen de geloofskennis van de gemeente nauwelijks bevordert. 'Laten we vervolgens betere toerustingvormen benutten. En laten we de onderwijzende passages uit de formulieren schrappen'.

Het is niet voor het eerst dat in het blad 'De Reformatie' geschreven wordt tegen het gebruik van de bekende liturgische formulieren in de eredienst. In januari 2011 was het ds. J.W. Roosenbrand die schreef dat formulieren 'niet meer werken'. En zijn pleidooi was: 'in een doopdienst geen formulier meer te gebruiken, afgezien van de beloften die de ouders afleggen'.

Mijn eerste reactie op deze pleidooien is er één van verbazing. Worden er in de GKV-gemeenten zoveel kinderen geboren, dat de doopbediening en het voorlezen van het formulier een 'sleuraangelegenheid' wordt, waar je je gedachten niet meer bij kunt houden? Het zal wellicht gelden voor een aantal grote gemeenten met veel jonge gezinnen, dat er regelmatig gedoopt wordt. Maar het algemene beeld is dat er zorgen zijn over het teruglopende aantal geboorten binnen de GKV. En wat zullen er veel kleine en ook vergrijzende gemeenten zijn, waar er naar uitgezien wordt dat er weer een doopbediening plaatsvindt. Kortom het gaat m.i. over een 'luxeprobleem', dat in werkelijkheid steeds minder een luxe is. Dat geldt zeker voor ons als kleine van de GKV afgescheiden gemeente.

Het probleem waar prof. De Bruijne over meent te moeten schrijven roept bij ons zelfs bevreemding op, als je bedenkt dat er al zo lang geen doopbediening heeft plaats gevonden en dus ook geen doopformulier gelezen is in de eredienst.

Bevreemding is er wat mij betreft vooral als je let op de enorme inhoudelijke rijkdom die ligt opgetast in de onderwijzende delen van de liturgische formulieren. Neem het Doopformulier. Het stamt al uit de zestiende eeuw. De synode van Dordrecht 1574 heeft besloten het in te voeren. Later is het taalkundig gemoderniseerd. Het rijke onderwijs over verbond en doop uit de tijd van de Reformatie is er in terug te horen. Het Schriftuurlijke onderwijs van Johannes Calvijn, komt via Caspar Olevianus en Petrus Datheen in dit formulier naar ons toe. Kort en overzichtelijk wordt de leer over de Heilige Doop samengevat. Het werk dat de Drie-enige God, Vader, Zoon en Heilige Geest wil doen het leven van het verbondskind wordt prachi verwoord. Het formulier neemt afstand van de Roomse sacramentsleer. Maar ook wordt helder stelling genomen tegen hen die de kinderdoop afwijzen en wordt kernachtig gezegd dat ook de kinderen van de gelovigen bij het verbond horen en dat zij behoren gedoopt te worden.

Wat is dat actueel in onze tijd! Wat belangrijk voor gereformeerde jongeren die opgroeien in een tijd waarin de zuigkracht van het Baptisme en andere evangelische stromingen zo groot is.

Vreemd eigenlijk dat in deze tijd ervoor wordt gepleit om dit rijke Schriftuurlijke formulier maar niet meer voor te lezen in de kerkdiensten. Prof. De Bruijne had ook ouderen en jongeren op kunnen roepen om voortaan het kerkboek weer ópen te doen bij het voorlezen van de formulieren en dan mee te lezen en de inhoud weer eens goed op zich te laten inwerken.

Zeker, men kan verwachten dat de woorden van het gereformeerde doopformulier mensen tegen de haren instrijken, als zij leven met het evangelische (baptistische) gedachtegoed. We zullen toch mogen aannemen dat dát niet de achtergrond is van opkomend bezwaar tegen het lezen van het klassieke doopformulier.

Als de onderwijzing van het doopformulier niet meer wordt voorgelezen, waar geven de doopouders dan het antwoord op, als zij de doopvragen beantwoorden? De doopvragen grijpen immers ook terug op het voorafgaande onderwijs. Waarom anders worden de vragen aan de doopouders ingeleid met de woorden 'U hebt gehoord...?'

De gereformeerde kerken hebben terecht in haar liturgische formulieren een onderwijzend gedeelte opgenomen. Laat niemand denken dat zulk onderwijs niet meer past in de kerkdienst.

Laat prof. De Bruijne ook eens denken aan al die ouderen in de gemeente, die elke keer bij een doopbediening weer herinnerd worden aan hun eigen doop en dan wéér erbij bepaald worden dat de doop nooit zijn kracht verliest. Want het gaat over het eeuwig verbond der genade dat God met Zijn kinderen gesloten heeft!

E. Heres